

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Historical

تاریخی

محمد شریف منصور

۱۵ جون ۲۰۲۲

شریف منصور

جنگ مهماندوست:

این جنگ که یکی از مهمترین و تأثیر گذار ترین جنگ های زندگی شاه اشرف افغان بود در نزدیکی رود کوچک مهماندوست میان او و سپهسالار سپاه ایران، نادر افشار [بعدها نادرشاه] رخ داد. به این خاطر این جنگ را مهم می دانیم که شاه اشرف در این جنگ شکست خورد و تعداد زیادی از سربازان سواره نظام که بهترین نیروهای سپاه او را تشکیل می دادند کشته شدند و بخشی از سپاهیان او هم به اسارت درآمدند و همچنان اشرف در این جنگ توپخانه اش، را که یکی از کلیدی ترین نیازهای او برای پیروزی در نبردها بود، از دست داد و در کل این جنگ سرآغازی شد برای شکست های بعدی وی و در آخر سقوط سلطنت مستعجل او.

جرقه این جنگ زمانی زده شد که در سال ۱۷۲۹ میلادی، اشرف با همه قواء و توپخانه نیرومند به خراسان یورش برد. نادر که در این ایام در هرات به سر می برد با شنیدن این خبر بی درنگ از هرات به مشهد بازگشت و رهسپار نبرد با اشرف شد. نادر توپخانه را از راه مشهد و سلطان میدان فرستاد و خودش به همراه طهماسب از راه نیشابور و سبزوار حرکت کردند.

در سال بعد دو سپاه به هم رسیدند. اشرف به سمنان آمد و پس از تسخیر قلعه میر سید علی قاضی سمنان و اسارت قاضی، سمنان را محاصره کرد. نادر با شنیدن این خبر از بیم این که اهالی سمنان در ازای آزادی قاضی، سمنان را تسلیم کنند با شتاب پیک هائی به سمنان فرستاد و به آنها اطمینان داد که به کمک شان خواهد رفت و از آنها خواست که در برابر اشرف پایداری کنند. اشرف که مطلع شده بود نادر و کاروان حامل توپخانه اش جدا از هم و از مسیر های جداگانه به سوی او در حرکت هستند، بخشی از سپاهیان را مأمور ادامه محاصره کرد، با بخش دیگر خودش عازم رویارویی با نادر شد و سپهسالار خود سیدال خان ناصری را با سپاهی مأمور حمله به کاروان توپخانه نادر کرد. سیدال به بسطام رفت و در آنجا راه بلدهائی را استخدام کرد که او را در مسیر درست راهنمایی کنند. زمانی که سیدال به یک

فرسخی بسطام رسید از رسیدن توپخانه نادر مطلع شد. سیدال راه بلدها را کشت و به انتظار فرارسیدن شب نشست تا به توپخانه شبیخون بزند. شب هنگام سیدال و نیروهایش به توپخانه حمله کردند اما کاری از پیش نبردند و دوباره به سوی شاه اشرف به راه افتادند و با هر دو در مهماندوست به هم ملحق شدند. پس از آن که نادر هم به آنجا رسید دو طرف در نزدیکی آب مهماندوست با هم روبرو شدند. [۱] نادر بهتر دید که نیروهایش یکدست عمل کنند به همین خاطر همه نیروهایش را به یک صف واحد درآورد، تفنگداران پیاده را به گروه های مختلف تقسیم کرد و همه سپاهیان را تحت پوشش وسیع توپخانه درآورد، [۲] و پس از آن فرمان داد که همه گروه ها در جای معین خود پابرجا بایستند و بدون دستور نادر از جای خود حرکت نکنند.

پس از آن که دستور جنگ صادر شد قوای اشرف با سرعت به سوی سپاه نادر به حرکت درآمدند و زمانی که به تیر رس توپ های نادر رسیدند، نادر به شیپورچی ها فرمان داد که شیپور حمله را بنوازند و به توپچی ها دستور داد که سربازان اشرف را زیر آتش شدید بگیرند. توپ ها همزمان به صدا درآمدند و ضمن از پا انداختن تعدادی از سایر سربازان اشرف، چند تن از توپچی های او را که با شتر توپ های کوچک زنبورک را حمل می کردند و مستقیماً در مسیر حرکت توپ ها حرکت می کردند نیز کشتند. افغان ها با وجود تلفاتی که دادند به پیشروی ادامه دادند. پس از آن که توپچی های نادر، سربازان اشرف را زیر آتش گرفتند بقیه نیروهای او هم اجازه جنگ یافتند و پس از جنگی سخت موفق شدند نخستین حمله شدید سپاه اشرف را دفع کنند. اندکی بعد، سپاهیان اشرف مجدداً صف آرائی کردند و دوباره به سپاه نادر یورش بردند. سواره نظام اشرف که بهترین و زده ترین نیروهای او بودند سخت می جنگیدند و به همین خاطر تلفات زیادی دادند [۳] مخصوصاً زمانی که نادر که مانند همیشه توپاز یا تبرزینش را به دست داشت (و به همین خاطر توپاز خان و یا خداوند تبرزین نامیده می شد). [۴] نعره زنان پیشاپیش سواران خود از پشت سر آنها را مورد حمله قرار داد و تلفات سنگینی بر آن ها تحمیل کرد. پس از آن در حالی که توپخانه نادر سواره نظام اشرف را زیر آتش مداوم قرار داده بود سواره نظام نادر به توپخانه اشرف حمله ور شدند و آن را در اختیار خود گرفتند. کم کم سپاهیان نادر توانستند سپاه اشرف را از هر جانب در میان بگیرند و حمله های پی در پی آنها را دفع کنند. پس از آن در اثر برخورد گلوله توپ، پرچمدار سپاه اشرف کشته شد و سپاه او از هم فرو پاشید [۵] و در نتیجه اشرف و باقیمانده سپاهیان به زحمت عقب نشینی کردند.

منابع:

- ۱_ جهانگشای نادری، میرزا مهدی خان منشی، ص ۵۹ و ۶۰
- ۲_ تاریخ افغانستان، ج اول، سر پرسی سایکس، مترجم سر محقق فنائی، اکادمی علوم افغانستان، ص ۳۲۴
- ۳_ جهانگشای نادری، ص ۶۱
- ۴_ نادرشاه، هنری مور تیمر دیورند، مترجم عبدالرضا بلادی، انتشارات نوید شیراز، ص ۱۷
- ۵_ تاریخ افغانستان، سایکس، ص ۳۲۴